

نگاه

استخوان لای زخم ایران و غرب مطلوب همیشگی روسیه و چین

غلامرضا صدوق - استاد دانشگاه

● کم نیستند کشورهایی که سال‌هاست از تحریم ایران کاسبی پرسودی برای خود دست‌وپا کرده‌اند. از میان آنها دو کشور روسیه و چین از بقیه برجسته‌تر هستند. آنچه این دو را از دیگر کاسبان تحریم ایران متفاوت‌تر می‌کند، تلاش مزروانه و ظریف آنها برای استمرار تحریم‌هاست. برای روسیه از زمان تزارها، کمونیست‌ها و دوران اخیر، همواره وجود یک ایران ضعیف، بهترین وضعیت بوده است. در ۲۰۰ سال اخیر، با وجود سه بار عوض‌شدن رژیم سیاسی آنها، به کلیت استراتژی ایران ضعیف در هر سه رژیم عمل شده است. سیاست «ایران ضعیف» به این معناست که ایران نباید نه آن قدر قوی باشد که منافع ملی روسیه را به چالش بکشد و نه آن قدر ضعیف شود که منجر به فروپاشی آن شود. به دلیل طولانی بودن بحث، امکان توضیح دلایل رژیم‌های تزاری و کمونیستی سابق برای ضعیف نگه‌داشتن ایران، در این مقال کوتاه وجود ندارد، اما لازم است دلایل استمرار این سیاست در دوره پوتین را کمی موشکافی کنیم.

روسیه به‌جز سه کالای نفت، گاز و اسلحه، کالای مهم دیگری برای عرضه در بازارهای جهانی ندارد. به همین دلیل، شما هیچ‌وقت نمی‌توانید یک جاروبرقی یا ریش‌تراش روسی را در بازار پیدا کنید. وجود یک ایران قوی، چالش بزرگی برای فروش کالاهای سه‌گانه روسی در بازارهای جهانی است. هرگاه تحریم خرید نفت ایران اوج می‌گیرد، روسیه بلافاصله بخش عمده سهم ایران در این بازار را می‌گیرد و در صورت رفع تحریم‌ها باید سهم ایران را پس بدهد. روسیه بزرگ‌ترین صادرکننده گاز طبیعی به‌ویژه به اروپاست. ایران هم پس از روسیه دومین ذخایر گاز دنیا را دار؛ اما ایران به‌جز صادراتی محدود به ترکیه، سهمی در این بازار ندارد. وابستگی انحصاری اروپا به گاز طبیع روسیه، بزرگ‌ترین اهرم فشار این کشور علیه اروپایی‌هاست؛ شاید این وابستگی برای روسیه بیش از منافع مادی آن اهمیت داشته باشد. رسیدن گاز ایران به اروپا به معنای ازبین‌رفتن انحصار عرضه گاز روسیه است. خاورمیانه آرام و کم‌تنش بازار فروش اسلحه روسیه را به‌شدت کساد می‌کند؛ پس بهتر است ایران به‌عنوان مهم‌ترین کشور خاورمیانه همواره با کشورهای این منطقه در جانش باشد.

چین به‌جز وزئولای به‌شدت بی‌ثبات، متحدی که دارای منابع نفتی درخرو ملاحظه‌ای باشد، ندارد و خودش نیز فاقد منابع نفتی و در عین حال بزرگ‌ترین واردکننده نفت دنیاست. چین تنها کشوری است که می‌تواند بخشی از تحریم‌های آمریکا را نادیده بگیرد؛ چنان‌که ایران همیشه تحریم که مجبور است برای دوزدن تحریم‌ها نفت را ازران‌تر بفروشد و در مقابل آن، بهتاری از کشور خریدار کالا وارد کند. برای چین بهترین‌وضعیت ممکن است چین به‌عنوان منبع اصلی انرژی فسیلی دنیا در هراس است؛ به همین دلیل سعی می‌کند فشار آمریکا به ایران تا آنجا پیش نرود که منجر به جنگی گسترده در منطقه نشود. به علاوه به هر میزانی که ایران از مواردات اقتصادی با کشورهای غربی دور باشد، به چین نزدیک‌تر خواهد شد. وقتی کشوری تحت فشار ابرقدرتی به ابرقدرتی دیگر رو می‌آورد، طبیعی است کشور تحت فشار به ابرقدرت حامی امتیاز بدهد.

بدون تردید چین و روسیه در استراتژی ایجاد محدودیت برای برنامه هسته‌ای ایران با آمریکا و غرب کاملا هم‌دستان هستند؛ تفاوت آنها فقط در تاکتیک‌هاست. رای مثبت این دو به شش قطع‌نامه شورای امنیت علیه ایران، به‌خوبی اشتراک نظر آنها با آمریکا و غرب در این موضوع را نشان می‌دهد. چون زحمت مقابله با برنامه هسته‌ای ایران را آمریکا خود به تنهایی می‌کشد، چین و روسیه ضرورتی برای مقابله علنی با ایران نمی‌بینند.

بر این اساس وضعیت استخوان لای زخم روابط ایران و غرب و استمرار تحریم‌ها کاملا مطلوب این دو کشور است. خط قرمز همراهی تاکتیکی اینها با ایران تا نقطه‌ای است که روابط آنها با آمریکا آسیب جدی ببیند. چین هیچ‌وقت صادرات ۴۵ میلیارد دلاری به آمریکا را با ۲۰ میلیارد دلار صادرات به ایران دچار مخاطره نخواهد کرد. ایران قوی و بانبات که روابط عادی و عاری از تحریم با همه دنیا داشته باشد، تضاد معناداری با منافع اقتصادی روسیه و چین دارد. منبع: **دیپلماسی ایرانی**

مذاکرات احیای برجام در وین آن چنان در سکوت خبری پیش می‌رود که موجب شد گمانه‌زنی‌هایی مبتنی بر شکست و توقف مذاکرات منتشر شود. ایران، به نقل از یک مقام آگاه، این شایعه را تکذیب کرد و اولیانوف، نماینده روسیه، نیز در توئیتر نوشت که مذاکرات در حال ادامه است. به گزارش ایسنا، میخائیل اولیانوف، نماینده روسیه نزد سازمان‌های بین‌المللی در وین با انتشار پیامی در حساب‌ کاربری خود در توئیتر درباره روند مذاکرات وین نوشت: گفت‌وگوهای وین درحال انجام است. تعدادی نشست در قالب‌های مختلف برای امروز (یکشنبه) برنامه‌ریزی شده است. بسیاری از موضوعات باقی‌مانده همچنان در دستور کار قرار دارند اما اکنون پس از وقفه هفته گذشته، مطابق با استانداردها و قواعد دیپلماسی چندجانبه به‌درستی به آنها رسیدگی می‌شود.

اولیانوف پیش از این نیز در واکنش به برخی گمانه‌زنی‌ها درباره نتیجه راینزی‌های اخیر در وین در توئیتی نوشت: در کمال تعجب برخی تحلیلگران و روزنامه‌نگاران وضعیت گفت‌وگوهای وین را «تقریبا به بی‌نت‌رسیده» توصیف می‌کنند. این‌طور نیست، پس از یک وقفه مذاکرکنندگان به دیپلماسی چانه‌زنی عادی

دیپلماسی

رد گمانه‌های مطرح‌شده درباره رایزنی‌ها در وین مذاکرات کند است اما ادامه دارد

بازگشتند و رایزنی‌های فشرده خود در ادامه دادند. خبرگزاری رسمی دولت (ایرنا) نیز در مطلبی نوشت که برخی رسانه‌های خارجی در حالی با انتشار گزارش‌های منفی از توقف مذاکرات خبر داده‌اند که یک منبع آگاه با رد این اخبار تأکید کرد: مذاکرات به‌صورت جدی روی متون پیشنهادی ایران ادامه دارد و یکشنبه نیز گفت‌ووها به‌صورت جدی ادامه یافت. این منبع آگاه تأکید کرد که «زیاده‌خواهی‌های اروپا همچنان ادامه دارد و کندی پیشرفت در بحث‌ها نیز به همین دلیل است اما گفت‌ووها متوقف نشده است.»

علی باقری‌کنی، معاون سیاسی وزیر خارجه و مذاکره‌کننده ارشد ایران، نیز در گفت‌وگو با خبرگزاری صداوسیما توضیح داد که گفت‌ووها در چند عرصه در شش دوری که قبلا بوده و این دوری که الان ادامه می‌دهیم، شکل گرفته است که در برخی از این موضوعات به‌صورت بخشی توافق‌هایی صورت گرفته ولی در خیلی از بخش‌ها توافق کامل و جامع صورت نگرفته است. مذاکره‌کننده ارشد ایران با ذکر مثالی توضیح داد: مثلا درباره اقدامات هسته‌ای درباره بخشی از آن توافقی بین دو طرف صورت گرفته، ولی در همین زمینه موضوعاتی از وین‌6 باقی مانده که هنوز درباره

دیپلماسی ایران در آینه توئیتر

محمدعلی دستمالی
کارشناس روابط بین‌الملل

در جهانی زندگی می‌کنیم که قامت بلند و غول‌پیکر شبکه‌های تلویزیونی عظیم، به لرزه درآمده و کاریزمای روزنامه‌های اثرگذار و نامدار، به‌شدت زیر سؤال رفته است؛ چراکه حالا نان گرم خاشاخشای را از خود شاطر می‌گیریم و بی‌نیازیم به واسطه.

کنار تنور مذاکرات وین، می‌توان نان داغ خبر را هم از شاطر اولیانف گرفت هم از شاطر علی. لازم نیست منتظر به‌مانیم ببینیم رادیو چه می‌گوید، تلویزیون کدام بخش خبر را می‌خواند و روزنامه‌نگار کجای رویداد را برسته می‌کنند. مستقیم و بلاواسطه از جناب مستطاب صاحب مطلب، در یک توئیت کوتاه، رویداد و مآوقع را دریافت می‌کنیم و اگراندیشمان نیست اگر بگوییم در چنین جهانی، هر سفیر، دیپلمات و سیاست‌مداری، یک بنگاه رسانه‌ای است. پس بگذارید اندکی درباره این موضوع بحث کنیم که در دیپلماسی ایران، در سیاست خارجی ایران، تا چه اندازه به این موضوع بها داده می‌شود. آیا سفرای ایران در مناطق و ممالک مختلف جهان، تأثیر ناپ این‌گنجشک انی‌منشی افتاده در حوض نقاشی آبی را دریافت‌اند و در رقابت با دیپلمات‌های خارج، از توئیت‌توییت یا همان جیک‌جیک آن، به درستی بهره می‌گیرند یا نه؟ (تفاوت‌هاست از جیک‌جیک مستان تا چله زمستان).

بگذارید یک بار دیگر این نکته به‌ظاهر ساده را یادآوری کنیم که توئیتر، اگر برای همه جهانیان، برای رسانه‌ای‌ها، دیپلمات‌ها و شهروندان جهان، صرفا یک شبکه و یک تریبون حرف است، برای ما ایرانیان سنجهای است از یک پارادوکس بزرگ که می‌توان چنین پیش‌بینی کرد: «بی‌قانونی قانونی!» در ایران، بنا بر مصلحتی که درک آن برای خواص هم ناممکن است، ورود به توئیتر و استفاده از آن ممنوع و غیرقانونی است، اما در همین فضای غیرقانونی، قاضی‌القضات مملکت هم برای انتقال پیام خود از فیلترشکن استفاده می‌کند؛ شاید این هم راهی است برای کارآفرینی و کمک به آن ۱۵ جوان توانمندی که فیلترشکن می‌آورند در کشور و می‌فروشند و بانگ برمی‌آورند: ای بی‌خبر بگوش…

تعداد کل اکانت‌های ایجادشده توئیتر در جهان از عدد یک میلیارد و ۲۵۰ میلیون فراتر رفته، اما نیمی از این تعداد، هیچ پستی ایجاد نکرده‌اند و بر اساس تازه‌ترین آمارهای سال ۲۰۱۱ میلادی، میانگین تعداد کاربران فعال توئیتر در شبانه‌روز در جهان به عددی معادل ۱۹۵ میلیون نفر می‌رسد. اگر فیس‌بوک و اینستاگرام غالباً در اختیار نوجوانان و جوانان است، توئیتر چنین نیست و ۶۳ درصد از کاربران آن، به گروه سنی ۳۵ تا۶۵ ساله تعلق دارند و علاوه‌بر اغلب رهبران، سیاست‌مداران و دیپلمات‌های جهان، فردرصد بالایی از نخبگان دانشگاهی و علمی نیز در این فضا حضور دارند.

دیپلماسی در توئیتر، آری یا نه؟

اکانت‌های اصلی وزارت امور خارجه ایران با یک آبی، از سال ۲۰۱۸ ایجاد شده‌اند. اکانت انگلیسی ۴۴ هزار، فارسی ۵۰ هزار و عربی نزدیک به ۱۴ هزار دنبال‌کننده دارد. حالا اغلب یا شاید تمامی سفارتخانه‌ها و کنسولگری‌های ایران نیز دارای اکانت توئیتر هستند و خود سفیر و کنسول هم اکانت دارند. بنابراین، طرح سؤال «اکانت باشد یا نباشد»، موضوعیتی ندارد. آری، اکانت باید باشد. اما شاید چنین تشبیهی خالی از لطف نیست؛ اگر یک اکانت توئیتر دیپلماتیک را هم‌هوجی یک مغازه در نیمچه و بازار درجسم کنیم؛ هستند جوجه‌هایی که صبح زود کرکره را بالا می‌زنند و جلوی مغازه را آب و جارو می‌کنند و تا تاریکی غروب فعال‌اند و در همین حال، به‌ندرت و تک‌وتوک، صاحب حجره و دکانی هم هست که یک روز می‌آید و دو روز در خانه می‌خوابد و سه روز هم به سفر می‌رود. بسیار طبیعی است نه مشتری و نه بازار، این دکان را جدی نمی‌گیرند. بنابراین، سفارتخانه‌ای که اکانت توئیتر دارد اما مدت‌هاست خاک روی آن نشسته و هیچ خبر، پیام و محتوایی برای نمایش ندارد، حکم همان صاحب حجره‌ای را دارد که خودش هم نمی‌داند چرا از روز اول به جای دکان‌داری، جالیز و سایه‌سار درخت را انتخاب نکرده است! یعنی می‌توان چنین گفت: هیچ قانون و قاعده‌ای نیست که یک سفیر یا یک سفارتخانه را ناچار کند حتما اکانت توئیتر

بازگشتند و رایزنی‌های فشرده خود در ادامه دادند. خبرگزاری رسمی دولت (ایرنا) نیز در مطلبی نوشت که برخی رسانه‌های خارجی در حالی با انتشار گزارش‌های منفی از توقف مذاکرات خبر داده‌اند که یک منبع آگاه با رد این اخبار تأکید کرد: مذاکرات به‌صورت جدی روی متون پیشنهادی ایران ادامه دارد و یکشنبه نیز گفت‌ووها به‌صورت جدی ادامه یافت. این منبع آگاه تأکید کرد که «زیاده‌خواهی‌های اروپا همچنان ادامه دارد و کندی پیشرفت در بحث‌ها نیز به همین دلیل است اما گفت‌ووها متوقف نشده است.»

علی باقری‌کنی، معاون سیاسی وزیر خارجه و مذاکره‌کننده ارشد ایران، نیز در گفت‌وگو با خبرگزاری صداوسیما توضیح داد که گفت‌ووها در چند عرصه در شش دوری که قبلا بوده و این دوری که الان ادامه می‌دهیم، شکل گرفته است که در برخی از این موضوعات به‌صورت بخشی توافق‌هایی صورت گرفته ولی در خیلی از بخش‌ها توافق کامل و جامع صورت نگرفته است. مذاکره‌کننده ارشد ایران با ذکر مثالی توضیح داد: مثلا درباره اقدامات هسته‌ای درباره بخشی از آن توافقی بین دو طرف صورت گرفته، ولی در همین زمینه موضوعاتی از وین‌6 باقی مانده که هنوز درباره

آن توافق نشده و مذاکره درباره آن ادامه خواهد داشت. باقری افزود: در پایان وین ۶ هم در موضوع لغو تحریم‌ها و هم اقدامات هسته‌ای، چندین موضوع حل‌نشده داشتیم که در این دور هم اگر مسائلی حل نشود، به مسائل قبلی اضافه می‌شود و آن مسائل می‌شود محور گفت‌وگوهای ما با طرف مقابل که بخش اصلی مذاکرات را شکل خواهد داد که در روزهای آینده ما وارد این مرحله خواهیم شد. مذاکره‌کننده ارشد جمهوری اسلامی ایران همچنین در پاسخ به پرسشی درباره اینکه گفته شد ایران از موضع خود عقب‌نشینی کرده است، افزود: ما در هفته گذشته دیدگاه‌ها و مواضع طرف ایرانی را بر روی پیش‌نویسی که در وین ۶ تهیه شده بود، اعمال و درج کردیم و آن را به طرف مقابل دادیم و این بدان معنا بود که جمهوری اسلامی ایران براساس این نگاه، اولویت‌ها و مواضع وارد مذاکره با طرف مقابل می‌شود.

باقری گفت: مجدد که به وین بازگشتیم، از روز پنجشنبه (۱۸ آذرماه) نشست‌هایی بین طرف ایرانی و نمایانگان ۴+۱ در وین برگزار شده که به‌صورت مستمر براساس اسنادی که بین دو طرف تبادل شده، مذاکره می‌کنند.

رئییسی از دانشگاه گرفته تا دیگر اتفاقات، هر توئیتی که در اکانت دولت منتشر شده، در اکانت پرتغال نیز بازنشر شده است. اما در توئیت سفارتخانه ایران در آتن یونان، استفاده خوب و مناسبی از ظرفیت زبان یونانی و ترجمه مواضع ایران به یونانی دیده می‌شود.

سفارت ایران در بیونگیانگ کره شمالی، تا یک سال پیش، فقط ری‌توییت می‌کرد. حالا یک سال است که آن را هم کنار گذاشته است.

سفارت ایران در آنکارای ترکیه به زبان‌های ترکی استانبولی، فارسی و گاهی انگلیسی، فعالیت نمایانی دارد و فرامزد سفری نیز، هم به فارسی و هم به ترکی، معمولا دست‌کم در هفته یکی، دو بار توئیت منتشر می‌کند.

سفارت ایران در بغداد عراق، گاهی در یک روز ۲۰ توئیت منتشر کرده و گاهی طی هفته‌ها، هیچ توئیتی منتشر نشده است! همچنین ایرج مسجدی، سفیر ایران در عراق، در یک سال اخیر به‌طور میانگین، هرماه یک‌وینم توئیت منتشر کرده و ظاهر حال و حوصله توئیت ندارد. اکانت توئیتری سفارت ایران در دمشق سوره نیز تمرکز خود را روی ری‌توییت و بازنشر گذاشته و زحمت پیام مستقل را بر خود هموار نمی‌کند. توئیت سفارت ایران در رم ایتالیا نیز به زبان ایتالیایی پیام مستقل ندارد و اخبار یک سایت ایتالیایی نزدیک به ایران را بازنشر می‌کند. اما پرویز اسماعیلی، سفیر ایران در کرواسی، از سفرای فعال و بسیار توئیت‌نگار است. حمیدرضا دهمقانی، سفیر ایران در قطر نیز، در اکانت دیپلماتیک خود به زبان عربی، پیام سیاسی دارد و در اکانت شخصی نیز پیام‌های بسیار می‌نویسد. او و اسماعیلی و همچنین مرادی سفیر ایران در اوکراین، از معدود سفرائی هستند که همواره، در توئیت‌های خود نیت‌نگاهی هم به معرفی جاذبه‌های فرهنگی و گردشگری ایران دارند.

دیگر از ضعف‌های آشکار در اداره اکانت سخنگو و اکانت فارسی وزارت امور خارجه، این است که سرعت پوشش خبر و اطلاع‌رسانی درمورد دید و بازدیدها، پایین است. اول عکسی یا یک جمله کوتاه درمورد یک دیدار رسمی منتشر می‌شود، چندین ساعت می‌گذرد و بعد از آنکه همه رسانه‌ها جزئیات دیدار را به اشتراک گذاشتند، تازه در اکانت دستگانه دیپلماسی هم، چند جمله‌ای منتشر می‌شود. این در حالی است که اگر سرعت پوشش خبر و بارگذاری عکس‌های خوب و باکیفیت بالاتر برود، قطعاً تعداد بازدیدکننده نیز بیشتر خواهد شد.

ایران در سازمان ملل

بیش از یک ماه از زمان انتشار آخرین توئیت جناب تخت‌روانچی، سفیر دائم ایران در سازمان ملل، سیری شده و توئیت دفتر نمایندگی ایران در نیویورک نیز، در این مدت، به‌ندرت پیام مستقیم داشته و غالباً توئیت‌های مقامات وزارت امور خارجه را بازنشر کرده است.

سفر او سفارتخانه‌های ایران در کشورهای جهان

سفارتخانه ایران در چین، به‌ندرت به زبان چینی و غالباً به زبان فارسی و انگلیسی توئیت منتشر می‌کند. گاهی مواضع وزیر ووزارتخانه به چینی ترجمه می‌شوند و در برخی موارد، اخبار مربوط به نمایشگاه‌ها و اتفاقات مرتبط با سفارت نیز منتشر می‌شوند؛ اما تعداد، اندک است و محمد کشاورزراه، سفیر، نیز گهگاه و به‌طور میانگین، در ماه دو توئیت به فارسی منتشر می‌کند.

در توئیت سفارتخانه ایران در آلمان، برای مدتی مدید، تنها دو توئیت به زبان آلمانی تولید و منتشر شده و در عوض تعداد فراوانی از توئیت‌های انگلیسی و فارسی وزارت امور خارجه ایران و وزیر و سخنگو به زبان فارسی و انگلیسی، بازنشر شده‌اند. محمود فرزند، سفیر ایران در آلمان، نیز توئیت فعال ندارد و اکانتی قدیمی با ۱۵ دنبال‌کننده مزین به عکس او و بدون هیچ پستی وجود دارد که مشخص نیست مال خود اوست یا نه. سفارتخانه ایران در اتریش، تعداد اندکی توئیت به زبان فارسی و انگلیسی منتشر کرده و غالباً توئیت‌های وزارت امور خارجه و مقامات را بازنشر می‌کند. اما عباس باقریپور، سفیر ایران در اتریش و اسلواکی، از سفرائی است که توئیت‌های زیادی به زبان انگلیسی منتشر کرده و اخبار دید و بازدیدها و فعالیت‌های خود را به موقع به نمایش گذاشته است.

اگر سفارتخانه‌های ایران در کشورهای مختلف، در مورد معرفی جاذبه‌های گردشگری، کم‌کاری می‌کنند، سفارتخانه ایران در چک، از آن‌سوی بام افتاده و آن‌قدر توئیت گردشگری و ورزشی را بازنشر کرده که مواضع سیاسی عملا لایه‌لای آن کم شده است. سفارت ایران در پرتغال نیز خود را به حدی در بازنشر توئیت‌های اکانت رسمی وزارت امور و موظف دیده که عملا توئیت‌های خود سفارتخانه، به چشم نمی‌آیند. بازنشر بازدید

ادامه از صفحه اول

نقد نظام حقوقی مخل کسب‌وکار

تفکیک و تمایز بین مجوزدایی و مقررات‌گذاری، دسته‌بندی و تحلیل دلایل قانون‌گذاری و مقررات‌گذاری بیش از حد، تعدد نهادهای مقررات‌گذار، تورم فصلی قوانین و مقررات در کشور، نادیده‌گرفتن برخی از اصول قانون‌گذاری و مقررات‌گذاری از سوی قوای مقننه و مجریه، عملکرد نهادهای مسئول شناسایی قوانین و مقررات مخل تولید و سرمایه‌گذاری سئوره‌هایی است که به آن پرداخته و مطمح نظر تصمیم‌سازان اصلاح‌گر باشد.

۴- کشور به یک سیاست‌گذاری عمومی متناسب، منظم، منسجم و مؤثر برای کار نیازمند است. عملکرد بخش خصوصی و نهادهای زیرمجموعه آن در حوزه شناسایی قوانین و مقررات مخل کسب‌وکار می‌تواند بسیار تغییردهنده باشد. مهندسی معکوس و اصلاح‌گرانه اتاق‌های بازرگانی، اصناف و اتحادیه‌ها در مشارکت‌پذیری ذی‌نفعان مورد تأکید است؛ به شرط آنکه در دام تعارض منافع و سوداگری‌های صنفی گرفتار نشوند. مسیر پرستغلاخ شناسایی و لغو قوانین و مقررات دست‌وپاگیر و اصلاح نظام مقررات‌گذاری از طریق مقررات‌زدایی و به‌طور خاص «مجوززدایی» رهنمودهایی است که باید به آن التفات کرد.

۵- به‌رغم همه تلاش‌ها، اهداف مدنظر کشور در نتیجه یک دهه تلاش در شورای گفت‌وگوی دولت و بخش خصوصی محقق نشده است. دولت اقدام درخور توجهی برای تدوین لویحی با هدف لغو احکام قانونی مخل کسب‌وکار یا حذف مفاد دست‌وپاگیر برخی آیین‌نامه‌ها، بخش‌نامه‌ها یا دستورالعمل‌ها انجام نداده است. تولید مقررات با حجم فراوان و با سرعت زیاد، همچنان در جریان است و دولت برای کندکردن این تلمسار مقرره‌گذاری در بخش تجارت خارجی تدبیری اتخاذ نکرده است. مجوززدایی که به غلط جایگزین مقررات‌زدایی شده، هرگز به کاهش حجم اقتصاد دولتی و افزایش نقش آفرینی بخش خصوصی در اقتصاد منجر نشده است. برای سودمندی سیاست مقررات‌زدایی باید اجرای کامل و صحیح قوانین موجود مرکز توجه باشد. همچنین معیار درستی برای شناسایی قوانین مخل کسب‌وکار تمهید و وظیفه شناسایی این سنخ قوانین به تشکل‌های اقتصادی بخش خصوصی و مراکز پژوهشی با بنیه دانشی مشرف به الزامات فضای کسب‌وکار واگذار شود. در این روند نیز شایسته است تدوین گزارش‌های ارزیابی و نظارت در دستور کار قرار گیرد.

۶- بر پایه این پژوهش، هر قانون و مقرره که به «ایجاد بار مقرراتی اداری سنگین و بیش از حد» منجر، یا موجب «پیچیده‌ترکردن کسب‌وکار» شود، یا «بدون نظرخواهی از بخش خصوصی تصویب نشود»، یا «به‌صورت ناقص اجرا شده یا کلا اجرا نشود»، یا «منجر به انحصار یا توسعه آن شود» یا اینکه «نیازمند اصلاح مکرر و زود هنگام» باشد، زمینه‌ساز وضعیتی خواهند بود که تولید و سرمایه‌گذاری ضربه ببیند و به‌مثابه گسمل‌های کسب‌وکار و مقررات در این روند نیز شایسته است تدوین گزارش‌های تراکم و تلاقی بحران کار و لاجرم شکست توسعه‌خواهی در بی نخواهند داشت.

۷- در فرایند شناسایی قوانین و مقررات مخل کسب‌وکار، لغو یا اصلاح آنها نوعی از مقررات‌زدایی محسوب می‌شود که می‌توان قائل به سه سطح بود: نخست سطح عام مقررات‌زدایی به معنای مداخله کمتر حکومت در حوزه خصوصی شهروندان است. دوم سطح خاص مقررات‌زدایی که ناظر بر کاهش مداخلات دولت در اقتصاد را بریکرد آزادسازی و خصوصی‌سازی از طریق ابزارهای سیاسی و قانونی است و سطح سوم، به معنای کاستن از مقررات ناظر بر محیط اقتصادی است. در این معنا، مقررات‌زدایی که شایع‌ترین و رایج‌ترین برداشت است، مقرراتی که به نحوی مخل، مزاحم یا مانع کسب‌وکارها تلقی می‌شوند، لغو شده یا اصلاح می‌شوند.

۸- امید آنکه سیاست‌گذار عمومی در فرایند بهینه‌سازی مدیریت امور عمومی، «حذف قوانین زائد» و «لغو مقررات و رویه‌های دست‌وپاگیر» را با اتکا به وضع مقررات تسهیل‌کننده محیط کسب‌وکار اولویت خود قرار دهد و با درک الزامات نهادی، تکنیلاتی، قانونی، مقرراتی، رویه‌ای و… طی الگوی مشارکت‌پذیر و مشورت‌گیرنده از ذی‌نفعان و ناظر بر خیر عمومی، در شرایط همه‌گیری ویروس کرونا و تلاقی با تحریم، بازار کسب‌وکار کشور را به طریق بهتری مدیریت کند. هرچند در شرایط خاص کشور، اعمال سیاست‌های برای گذار از موقعیت بفرنج ناشی از محدودیت‌ها بدیهی است، اما با یک نگاه بلندمدت و راهبردی، متکی به ویژگی‌های خاص نظام سیاسی-حقوقی کشور و اولویت توسعه متکی بر سرمایه انسانی، آن‌هم با لحاظ میزان فرار سرمایه و کارآفرینی از کشور و مهاجرت نخبگان، باید طرحی کارآمدتر و الگویی اثربخش‌تر تدارک دید.